اقتصاد ایران
گفت‌وگو با مدیرعامل سینوپک .. ۱۲

بورس
معضل دستکاری قیمت‌ها ۱۳

بورس
ایجاد شعبه‌های بورس ۱۳

بازار
چالش واردات آهن ۱۴

علینقی خاموشی، رئیس اتاق ایران

بررسی شبهات اصلاح آیین‌نامه اتاق بازرگانی در آستانه انتخابات

تشنج در اتاق بازرگانی

بهناز صادق‌پور

کمتر از ۹ ماه به انتخابات اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران باقی مانده است. این فرصت اندک مسئولان اتاق ایران را به جنب‌وجوش واداشته و بیش از همه علینقی خاموشی درصدد مهیا کردن شرایط برای باقی ماندن در ریاست اتاق است. چنانچه به طور ناگهانی و بدون زمینه قبلی اتاق ایران اقدام به اصلاح آیین‌نامه اتاق کرده است. اصلاحاتی که ویرایش اول آن در جهت تسلط دائمی خاموشی بود. گویی در آستانه انتخابات، آیین‌نامه جدیدی برای تمدید ریاست خاموشی تدوین شده باشد. ویرایش اول اصلاحیه اما با اعتراض گسترده‌ای در اتاق‌های شهرستانی روبه‌رو شد. شدت اعتراضات بالا گرفت و برخی نمایندگان دولت در اتاق هم شجاعانه به این اقدام اعتراض کردند. بیشتر اعتراض‌ها هم به قواعدی بود که تایید صلاحیت کاندیداها- غیر از خاموشی- و رای‌دهندگان را یکسره در اختیار شخص خاموشی قرار می‌داد!

■ ■ ■

آیین‌نامه فعلی اتاق ایران در سال ۸۱ اصلاح شده است. با این همه هنوز نواقص و اشکالات بسیاری بر آیین‌نامه مترتب است. چنان‌که در زمان اوج اختلافات اتاق ایران و اتاق تهران یا به بیانی اختلافات علینقی خاموشی و رضا بهزادیان هم هر دو گروه به دنبال اصلاح آیین‌نامه بودند. در واقع پس از برگزاری آخرین انتخابات اتاق و به قدرت رسیدن بهزادیان به عنوان نایب‌رئیس خاموشی، مجال دادن طرح یا لایحه برای اصلاح آیین‌نامه نبود.

مجلس ششم آخرین سال خود را سپری می‌کرد و انبوهی از طرح‌ها و لوایح را در دست بررسی داشت. با شروع مجلس هفتم، آقای شریعتمداری وزیر وقت بازرگانی قول ارسال لایحه‌ای درخصوص اصلاح آیین‌نامه اتاق به مجلس را داد. این نظر در شورای عالی نظارت به تصویب رسید و مقرر شد که قبل از خرداد ۸۴ این لایحه به مجلس برود. اما به دلیل تراکم کار دولت این بار هم فرستادن لایحه به فراموشی سپرده شد. با آمدن دولت جدید و سیل مسائل پیش‌رو حتی تشکیل منظم جلسات شورای عالی نظارت میسر نشد، چه رسد به اصلاح آیین‌نامه.

■ ملاحظات شریعتمداری

«آیین‌نامه فعلی بندهایی مغایر با قانون اتاق دارد. بندهای ۷/۵، ۷/۶ و ۷/۷ که منجر به استیضاح هیات رئیسه اتاق تهران شد، در قانون اتاق‌ها نبود.» رضا بهزادیان رئیس سابق اتاق تهران از جمله معترضین اصلی آیین‌نامه موجود و البته اصلاحیه جدید آن است. او در زمان ریاست خود قصد اصلاح آیین‌نامه را کرد. «در دورانی که ریاست اتاق تهران را بر عهده داشتم، حداقل دو بار اصلاحیه آیین‌نامه تهیه شد و به تصویب هیات نمایندگان رسید. اصلاحیه را برای آقای شریعتمداری وزیر بازرگانی وقت هم فرستادیم. ایشان درخصوص اصلاحیه ملاحظاتی داشت که آیین‌نامه را برای اظهارنظر خاموشی به اتاق ایران برگرداند. در خردادماه سال ۸۳ شورای عالی نظارت برای اصلاح آیین‌نامه مصوبه داد و کمیته‌ای هم به این منظور تشکیل شد که خاموشی از تشکیل جلسات کمیته ممانعت کرد.» بهزادیان از ارسال مستقیم اصلاحیه از اتاق تهران به نیت نظارت دفاع می‌کند چرا که به استناد بند هـ ماده ۱۶ قانون، آیین‌نامه باید به تصویب شورای عالی نظارت برسد. بهزادیان پیش‌نویس اول اصلاحیه آیین‌نامه اتاق را که اخیراً تهیه شده و بعد از اعتراضات گسترده تغییر کرده، در مسیر حذف خود می‌داند. «درخصوص استیضاح هیات رئیسه اتاق تهران به تخلفات به درستی رسیدگی نشد و اعضای حاکم بر اتاق ایران از طریق لابی‌های سیاسی ما را کنار زدند. اخیراً هم دستور ابطال کارت بازرگانی من را بر خلاف مواد ۴، ۵ و ۶ آیین‌نامه صادر کرده‌اند. لغو عضویت من بیشتر برای آن بوده که دیگر کسی مثل ما به مشکلات اتاق اعتراضی نکند. از سویی لغو عضویت من که به تعطیلی کار تجاری و شغل من منجر می‌شود برخلاف اصل ۲۹ قانون اساسی است.

طبق این اصل قانون اساسی نمی‌شود کسی را از شغلی منع کرد مگر به حکم دادگاه.»

بهزادیان معتقد است اصلی‌ترین دلیل ابطال کارت عضویت او برای ممانعت از شرکت در کاندیداتوری انتخابات بوده است چرا که در آیین‌نامه تهیه شده توسط خاموشی کسی که لغو عضویت می‌شود نمی‌تواند در دور بعد کاندیدا شود.

■ پیش‌نویس اول اصلاحیه

پیش‌نویس اول اصلاح آیین‌نامه که توسط اتاق ایران تهیه شد، با آیین‌نامه قبلی تفاوت‌های بسیاری داشت. پیش‌نویس اول اما با اعتراضات گسترده‌ای روبه‌رو شد به طوری که اندکی پیش از شروع جلسه سه‌شنبه قبل در اتاق ایران که دستور کار اول آن رسیدگی به اصلاح آیین‌نامه بود، پیش‌نویس جدید ارائه شد. یعنی برای آرام کردن، اعتراضات و البته از دست ندادن همراهی نمایندگان دولت، پیش‌نویس دوم اصلاحیه آیین‌نامه اتاق ارائه شد.

در پیش‌نویس اول موارد چندی بود که با جهت‌گیری انتخاباتی تنظیم شده بود. در این پیش‌نویس برخلاف ماده ۴، استقلال اتاق‌های شهرستان از بین رفته بود. در واقع اتاق‌ها نه در امور مالی و نه در سایر امور اعم از اداری، صدور کارت عضویت، درآمد سه در هزار و انتخابات اختیاری نداشتند.

نکته دیگری که بسیاری را برآشفت قید این نکته در پیش‌نویس بود که کسانی می‌توانند هیات رئیسه اتاق شهرستان شوند که خوشنام باشند. بهزادیان می‌گوید: «خوشنامی هم باید به تایید رئیس اتاق ایران برسد. کسی که خودش کاندیداست حق دارد سایر کاندیداها را رد کند.» همچنین انتخاب‌کنندگان هم باید یک ماه قبل از برگزاری انتخابات مدارک خود را به اتاق بازرگانی تحویل دهند و برای شرکت در انتخابات کارت دریافت کنند. این افراد هم باید خوشنام و فعال باشند. بنابراین امکان رد برخی از رای‌دهندگان هم به بهانه خوشنام نبودن وجود داشت.

نکته دیگر تشکیل «انجمن نظارت بر انتخابات» است.

در پیش‌نویس اول آمده که این انجمن «مرکب از یک نماینده وزارت بازرگانی به معرفی وزیر بازرگانی و چهار نماینده فعال و خوشنام از اتاق ایران به معرفی رئیس اتاق ایران تشکیل می‌شود.» درخصوص اتاق‌های شهرستانی هم هیات سه‌نفره مرکب از یک نماینده وزیر بازرگانی و دو نماینده به معرفی رئیس اتاق مربوطه و البته تایید هیات رئیسه اتاق ایران تشکیل می‌شود.

در آیین‌نامه فعلی ماده‌ای هست مبنی بر آن که «اعضای هیات نمایندگان از تاریخ تصویب این آیین‌نامه حداکثر در دو دوره متوالی می‌توانند داوطلب عضویت در هیات رئیسه اتاق شهرستان باشند.» این مورد هم در پیش‌نویس اول حذف شد.

مورد بعد حق رای دادن اتاق‌ها و شوراهای مشترک است. بهزادیان می‌گوید: «آقای خاموشی چهار اتاق مشترک با سایر کشورها دارد. عملاً دادن حق رای به این ۴۰ اتاق، کسب ۴۰ رای از ۱۹۲ رای لازم است.»

■ درگیری فیزیکی در جلسه

پس از توزیع پیش‌نویس اول میان اعضای هیات نمایندگان و واصل شدن نظرات مخالف، نهایتاً در جلسه سه‌شنبه هیات نمایندگان اتاق ایران پیش‌نویس دوم به نمایندگان ارائه می‌شود. دستور اول جلسه بررسی پیش‌نویس بوده و برای ساعت دوم دری نجف‌آبادی دادستان کل کشور به جلسه دعوت شده بود.

همچنین بنابر گفته بهزادیان «با واسطه پیغام رسید که در اتاق مشترک، ظهیری خزانه‌دار اتاق تهران گفته بهزادیان را به جلسه راه ندهند.»

با رسمیت پیدا کردن جلسه، پیش‌نویس دوم مطرح می‌شود. اعتراضات همچنان وجود داشته و ۴ بند اول که به رای گذاشته می‌شود، با مواد مذکور مخالفت شده و جلسه به تشنج کشیده می‌شود. کار چنان بالا می‌گیرد که میان جمشید عدالتیان و اصغری عضو اتاق ساری برخورد فیزیکی پیش می‌آید. همچنین اعلام نظرات شجاع‌الدین بازرگانی معاون پارلمانی وزیر بازرگانی در خصوص آیین‌نامه، با پاسخ تند خاموشی روبه‌رو می‌شود و بازرگانی جلسه را ترک می‌کند. با ورود دری نجف‌آبادی جلسه به مسیر دیگری می‌رود و بررسی آیین‌نامه به ماه بعد موکول می‌شود.

■ تقاضای مسکوت ماندن بحث

دکتر بازرگانی نماینده وزیر بازرگانی درخصوص ترک جلسه می‌گوید: «من برای رفتن به جلسه دیگری از اتاق بیرون آمدم.»

وی با بیان اینکه با اصل اصلاح آیین‌نامه مخالف نیست، می‌گوید: «حتی برای اصلاح قانون اساسی که رکن است، مکانیسم وجود دارد. نفس اصلاح کردن آیین‌نامه بد نیست اما باید دید اصلاحات با چه هدفی است. پیشنهاد اول در خصوص آیین‌نامه تبصره‌هایی را کم و زیاد کرده بود. من با آقای خاموشی صحبت کردم و گفت بنا ندارم همه را اصلاح کنم. مواردی که خواسته خاموشی بود با فونت بزرگ نوشته شده بود. گفتم اجازه بدهید اتاق‌ها در فضای کارشناسی و با تشکیل کمیته کارشناسی، بررسی کنند و نظرات خود را در جلسات بعد بیاورند. تقاضای مسکوت ماندن بحث را کردم و گفتم فرصت مطالعه بعدی را بدهید.»

بازرگانی در پاسخ به سئوال شرق مبنی بر اینکه اصلاح آیین‌نامه را با هدف برد انتخاباتی نمی‌دانید، گفت: «من چنین استنباطی نکردم من دچار دگماتیسم نیستم که با هر پیشنهاد جدیدی مخالفت کنم. من این‌طور ندیدم که با قصد و نیت خاصی آیین‌نامه تدوین شده باشد. یعنی فکر نمی‌کنم برای انقباضی کردن انتخابات آیین‌نامه را اصلاح کنند. من در خصوص اولین بندی که مطرح شد گفتم اتاق‌های شهرستانی به اعتبار قانون مستقل هستند. پس ضرورتی ندارد صدور کارت بازرگانی به اتاق ایران تفویض شود.» بازرگانی تصریح می‌کند: «آقای نهاوندیان هم خواستار مسکوت ماندن آیین‌نامه بودند. به هر حال واحد حقوقی ما موضوع را بررسی می‌کند و ملاحظه‌ای بالاتر از قانون و مقررات برای ما وجود ندارد.»

■ پیش‌نویس دوم آیین‌نامه

مسعود دانشمند خزانه‌دار و عضو هیات رئیسه اتاق ایران مدعی است که مسائل مورد اعتراض در پیش‌نویس دوم آیین‌نامه حذف شده است. او مهم‌ترین موارد پیش‌نویس جدید را این‌طور عنوان می‌کند: «تفویض اختیار صدور کارت عضویت به اتاق شهرستان، تفویض اختیار تفریغ و تایید اسنادی- که طبق مقررات به عهده اتاق ایران است- به اتاق‌های شهرستان، همکاری با اتاق‌های شهرستانی برای تشکیل نمایشگاه تخصصی و بازرگانی داخلی و خارجی.» وی می‌گوید در ماده ۵/۶ هم اضافه شده که برای شرکت در انتخابات باید حداقل یک‌سال از تاریخ صدور کارت عضویت گذشته باشد و با مراجعه به محل اعلام شده از سوی هیات نظارت کارت شرکت در انتخابات بگیرند.»

وی افزود: «در ماده ۵/۷ که شرایط عضویت در هیات نمایندگان را مطرح کرده، عدم محکومیت در کمیسیون انضباطی اتاق ایران اضافه شد.» وی در پاسخ به سئوال شرق در خصوص مواردی چون فعال و خوشنام بودن اعلام کرد که در پیش‌نویس جدید این موارد حذف شده است. مورد دیگری که دانشمند درخصوص آن توضیح داد این بود که برای تجدید انتخابات هیات رئیسه اتاق‌ها، به جای رای دو سوم، رای نیمی از نمایندگان به اضافه یک نفر منظور شد.»

دانشمند تغییر آیین‌نامه را به دلیل آمدن نظرات مخالف عنوان می‌کند.

■ ابطال عضویت بهزادیان

در کنار مسائل مربوط به اصلاح آیین‌نامه اتاق ایران، بحث ابطال کارت بازرگانی رئیس سابق اتاق تهران هم به صدر اخبار بازرگانی آمده است. بهزادیان این لغو عضویت را بدون طی مراحل قانونی و فاقد اعتبار می‌داند. طبق ماده ۴ آیین‌نامه سه شرط برای لغو عضویت ذکر شده که عبارتند از حکم مراجع قضایی، سلب شرایط اخذ کارت و نقض مفاد تعهدنامه اخلاقی. طبق ماده ۵ اگر علیه عضوی شکایت شود باید هیات سه‌نفره داوری متشکل از داوران منتخب طرفین و داور هیات رئیسه تشکیل شود. در صورت به نتیجه نرسیدن این هیات، بحث به کمیسیون رسیدگی برود. کمیسیون رسیدگی هم مرکب از پنج نفر است که دو نایب‌رئیس اتاق ایران (منشی و خزانه‌دار) هم عضو آن هستند. همچنین ابتدا باید اخطار، توبیخ کتبی و محرومیت از بخش یا تمام خدمات صورت گیرد و در نهایت فرد لغو عضویت شود. گزارش وقوع تخلف هم باید از سوی اتاق شهرستان مربوطه به دبیرکل اتاق ایران ارسال شود. موارد قانونی دیگری نیز وجود دارد که ظاهراً در مورد بهزادیان هیچ‌کدام از مراحل طی نشده است.

بهزادیان می‌گوید: «تنها موردی که جلوی ابطال کارت بازرگانی مرا گرفته، نامه اعتراضی من به وزیر بازرگانی و دستور رسیدگی ایشان است. من هنوز منتظر محاکمه ۲۸ تیرماه هستم. برای رسیدگی به شکایت من در خصوص استیضاح غیرقانونی، ۲۸ تیرماه دادگاه تشکیل می‌شود. من از خود دفاع می‌کنم و دخالت تمام جریان‌های سیاسی را به اطلاع اعضای اتاق تهران می‌رسانم.» شجاع‌الدین بازرگانی هم از بررسی تقاضای ابطال کارت بازرگانی بهزادیان خبر می‌دهد. جالب‌تر آنکه مسعود دانشمند می‌گوید: «ابتدا باید عضویت ابطال شود و بعد از دوره‌ای کارت بازرگانی لغو شود.» حال آنکه در درخواست دبیرکل اتاق ایران از نهاوندیان رئیس اتاق تهران برای ابطال عضویت آقای بهزادیان همزمان ابطال کارت بازرگانی هم طرح شده است. کشمکش‌های اتاق ایران و تهران ادامه دارد. در این میان بهزادیان از فعالیت خود معلق شده و چشم‌انتظار جلسه ۲۸ تیر است. اگر در دادگاه مذکور او رای موافق بگیرد به اتاق بازمی‌گردد. در غیر این صورت صدای جریان مخالف خاموش می‌شود تا خاموشی اتاق ایران استمرار یابد.

رضا بهزادیان، رئیس سابق اتاق تهران

تفسیر اقتصادی

بر بحران بیکاری دامن نزنیم

حامد قدوسی

اداره کردن اقتصاد امری است به غایت مشکل. دلیل اصلی آن پویایی است که در رفتار اقتصاد وجود دارد. شاید این تشبیه عامیانه بتواند به فهم این پیچیدگی کمک کند. مسائل اقتصادی مثل موش زیر یک فرش هستند. اگر جایی را که موش حضور دارد و برآمده است فشار دهید آن نقطه پایین می‌رود ولی موش مجدداً سر از جای دیگری بر می‌آورد و جای دیگری از فرش برجسته می‌شود. مسئله وقتی حل می‌شود که این موش از زیر فرش بیرون انداخته شود. در همین ارتباط یک معیار دم‌دستی و عمومی جالب در تحلیل سیاست‌های اقتصادی این است که از خود بپرسیم اگر با اخذ تصمیم و دستور و بخشنامه دولت مشکل یک بخش اقتصادی رفع می‌شود پس چرا این تصمیم را در بالاترین حد خود اعمال نکنیم؟ این معیار در مورد بخشنامه اخیر وزارت کار برای افزایش ۵۰ درصد دستمزد کارگران هم صادق است. اگر مشکل قشر زحمت‌کش و واقعاً تحت فشار کارگر با دستورات وزارت کار حل می‌شود می‌توان پرسید که آیا بهتر نیست به جای ۵۰ درصد آن را یک‌باره ۲۰۰ درصد یا حتی بیشتر افزایش دهیم تا کل مشکلات آنها یک جا حل شود؟ این نکته که دستمزد کارگران به طور خاص و میانگین دستمزدها به طور عام در ایران به نسبت کشورهای توسعه‌یافته پایین‌تر است واقعیتی روشن و انکارناپذیر است. با این همه سئوال این است که آیا پایین بودن دستمزد عاملی مصنوعی است که با عزم و اراده دولت در کوتاه‌مدت قابل حل است یا به اصطلاح اقتصاددانان متغیری درون‌زا است که خود نتیجه مجموعه‌ای از فعل و انفعالات اقتصادی دیگر است؟ اگر کسی پاسخ اول را انتخاب کند قاعدتاً باید تصور کند که با مجموعه‌ای از دستورات مناسب این مشکل حل می‌شود و اگر طرفدار پاسخ دوم باشد آنگاه باید در باب ساز و کارهایی که موجب این عقب‌ماندگی شده‌اند تامل کرده و در این باب بیندیشد که با چه سیاست‌هایی می‌توان ساز و کارهای جدیدی را فعال کرد که وضعیت را بهتر کند. طبیعی است که این بهتر شدن ممکن است برخلاف انتظار و علاقه ما به سال‌ها زمان نیاز داشته باشد. در چارچوب مقدمه فوق سئوال اصلی برای سیاستگزار ایرانی این خواهد بود که آیا می‌توان دستمزدهای پایین فعلی را به یک باره افزایش داد که درآمد کارگر ایرانی به سطح جهانی آن نزدیکتر شود یا نه؟ برای پاسخ به این سئوال شاید بهتر باشد ابتدا منطق برخی ساز و کارهای موثر در تعیین دستمزد را بررسی کنیم.

ادامه در صفحه ۱۲